

Na svůj první kázeňský pohovor je Sadowská pozvána 25. ledna 1977. Podporučík Włodzimierz Olszewski jejich rozhovor shrnul do rukopisné zprávy zaznamenané modrou propisovací tužkou:

„Osoba prohlásila, že petici podepsala a řídila se při tom pouze zdravým rozumem a ohledem na dobro státu a národa. O tom, že by tento akt mohl být vnímán jako politicky nepřátelský, nepřemýšlela. Naopak se domnívala, že taková petice může být částečně nápomocná při řešení budoucích konfliktních situací. To, že se její jméno v petici ocitlo v sousedství jmen jiných osob, které prosluly svým nepřátelským a negativním postojem vůči společenským a politickým změnám v naší zemi, podle ní absolutně nesvědčí o tom, že ona reprezentuje tentýž názor. Na závěr zacitovala Norwida a prohlásila, že spisovatel musí být svědomím národa.“

* * *

Cesta Barbary Sadowské do opozice vede skrze stolec ve Svazu polských literátů (Związek Literatów Polskich). V někdejší Johnově domě ve varšavské ulici Krakowskie Przedmieście, kde zmíněný svaz sídlí, se v padesátých a šedesátých letech setkává polská intelektuální elita. Dá se tu lacino pořídit oběd, káva, jsou zde Szczypiorští, Parandowští, Strykowští, Iwaszkiewiczovi a Woroszyłští. Spisovatelé sem chodí s celými rodinami. Sedí u stolků a hovoří nejen o literatuře, ale také o Polsku a o komunismu. Dveře do tohoto ráje jsou otevřeny každému, kdo vlastní legitimaci Svazu polských literátů. Sadowská ji získává v roce 1964.

Stálým hostem svazové jídelny je také Barbařin kolega a zakladatel básnické skupiny Orientacja Poetycka Hybrydy Andrzej Zaniewski.

„Společnost je to elitní, atmosféra fantastická a u stolků se rodí politika. Vznikají tu sympatie i antipatie. Stolky se dělí na levicové a protestní proti moci, nicméně všichni ještě drží spolu. Ke každému si lze přisednout a popovídat si,“ vypráví.

Kde sedí Sadowská?

„Basia se držela společnosti mladých se Stachurou v čele. Snad to bylo proto, že i on se do Polska přestěhoval z Francie? Sedávala u různých stolků. Až po březnových událostech v roce 1968 se atmosféra ve svazu začala silně polarizovat,“ odpovídá Zaniewski.

Z jeho hlediska to vypadá následovně: pospolu drží Ficowski, Herbert, Nowakowski, Zagajewski, Krynickia Woroszyński. A Woroszylskému je blízka i Barbara. Jsou to lidé, kteří budou pár let nato podporovat vznik Výboru na obranu dělníků. A čím víc jej budou podporovat, tím obtížnější pro ně bude vydávat knihy. Je na ně uvalena cenzura – to znamená, že jejich jména nemohou figurovat v knihách ani v periodikách vydávaných státem. A jiné možnosti v Polsku nejsou. V lednu 1977 tito autoři vyloučení z oficiální sféry vydávají podzemní literární časopis Zapis (Záznam). Tisknou v něm své básně, povídky i úryvky ze svých knih. Sadowská zde pod vlastním jménem zveřejní dvě básně, které jí cenzura vyškrtla ze sbírky *Moje*.

„Baška už vysedává jenom s nimi, takže naše styky ochabnou, poněvadž já sedávám u stolků – jak by se dnes řeklo – více spjatého s režimem,“ usmívá se básník Zaniewski.

* * *

V deskách figurují jména lidí, s nimiž Sadowská v sedmdesátých letech udržovala nejvíce styků. Patří básníkům, novinářům, překladatelům a umělcům. Většina z nich už dnes nežije, odstěhovali se z Polska anebo se neví, co s nimi je.

U jména básničky Krystyny Rodowské je připsáno: „dobrá přítelkyně, vlastní psací stroj neznámé značky, čte Kulturu, je jí třicet dva“.

Nyní už víc.

Pozvala mě do někdejší svazové jídelny v Johnově domě poblíž Placu Zamkowego. Dnes už do restaurace Literatka může každý, ovšem jen spisovatelé zde mají slevu na oběd.